

פרוטוקול ישיבה משותפת לוועדת איכות סביבה וועדת בעלי חיים וטבע עירוני

מתאריך 12.10.2021

הדיון התקיים באפליקציית ה"זום"

נושאי הדיון:

- היערכות עיריית תל אביב-יפו לחורף ולמשקעים הצפויים
- עדכונים על תכנית הפעולה העירונית להיערכות לשינויי האקלים

ראובן לדיאנסקי, סגן ראש העירייה (חי – חילונים ירוקים) ויו"ר הוועדות: שלום לכולם. אנחנו נדבר היום על היערכות העירייה לקראת החורף והתמודדות עם ההצפות ומי הנגר, במסגרת תכנית העירייה להתמודדות עם שינויי האקלים שהושקה לפני כשנה. בחורף שעבר היה לא פשוט, והשיטפונות גבו לצערנו קורבנות. עזרא נווה ייתן לנו סקירה של ההיערכות הזו.

היערכות עיריית תל אביב-יפו לחורף ולמשקעים הצפויים

עזרא נווה, מנהל יחידת התיעול, מינהל בינוי ותשתיות, עיריית תל אביב-יפו (מצגת): שלום לכולם, אני שמח על ההזדמנות לחשוף את העשייה של יחידות העירייה בנושא כל כך מהותי ואתגרי. אני אציג כאן את המיפויים של האיומים והאתגרים של העיר בנושא הזה, בהמשך תיחשפו לעשייה הרחבה תוך איסוף, לימוד וניטור של מידע מאוד חשוב, ונראה גם את ההיערכות הנדרשת לעשורים הבאים.

לפני שנקפוץ לתל אביב, אני רוצה לדבר על מה שקורה בעולם. חודש יולי 2021 ייזכר בדפי ההיסטוריה כנקודת מפנה. מה שהעולם חווה, האירועים הקיצוניים בתדירות מאוד גבוהה, זה משהו שלא זכור. באמצע יולי היו אירועי הצפות חריגים מאוד בגרמניה, בלגיה, הולנד ולוקסמבורג. כמות המשקעים הייתה היסטורית, היו זרימות מאוד גבוהות בנחלים. באותו חודש, שבוע אחרי, בסין היו שיטפונות ענק, הרכבות התחתיות הוצפו. האירוע הוגדר כאירוע של אחת למאה שנה. כמה ימים אחרי גם לונדון חוטפת אירוע קיצון והצפות באירוע שהוא שוב בתדירות של אחד למאה שנה. בספטמבר היו אירועי שבר ענן בארצות הברית בניו יורק וניו ג'רסי, שהוגדרו כאירוע של פעם ב-500 שנה. וזה לא הכל, היו עוד אירועים שלא זכו לכותרות – באומן, בניו זילנד ועוד. הדבר הזה מייצר מודעות, שהיא נדרשת כדבר ראשון, לכלל העולם. החודש הזה לדעתי יגרום להבנה שמשהו מתחולל פה.

בתל אביב אנחנו מתחילים בלמפות את האיומים שלנו. חלק מהם איומים שהם עולמיים, חלק ארציים וחלק ספציפיים לעיר תל אביב. הראשון הוא התגברות עוצמות הגשם. אנחנו נתקלים בתופעה הזו משנה לשנה, הדבר נגרם בעקבות ים מאוד חם, וחזית קרה שמגיעה בחודשים הראשונים של החורף ופוגשת את המים החמים יוצרת אירוע קיצוני גדול של מי גשם.

זיהום הים – אמנם אנחנו לא רואים את הקשר בין ניקוז לבין זיהום הים, אבל כאשר בוחנים את המיקום של תל אביב, בקצה קצהו של אגן ניקוז מאוד גדול – שמתחיל בשטחים של הרשות הפלסטינית, הרי ירושלים והשפלה,

ומגיע דרך שני נחלים ראשיים (איילון והירקון) – התופעה של "קוקטייל" של ביוב שזורים בערוצים של האגן הזה ומגיע בסופו של דבר לחופי תל אביב, היא תופעה שאנחנו מעלים אותה למודעות. העלנו אותה ברמה הארצית גם למשרד להגנת הסביבה, אחרי שעשינו פעולות ניטור מחוץ לתחום של עיריית תל אביב, פעולות שימשיכו השנה. משאב הטבע של חוף הים הוא חשוב לנו מאוד מאוד, ואנחנו נרצה לראות איך ניתן לעצור את הגמה הזו, שמושפעת בעיקר מהבינוי הרחב באגן שלנו.

איומים נוספים – עליית מפלס מי הים והתחזקות זרימות באגן האיילון והפיתוח המואץ. אתייחס אליהם בהמשך. אני עובר קצת למידע – אנחנו מתחילים באיסוף מידע, שזה דבר קריטי. אנחנו צריכים לייצר זיכרון ארגוני עבור הדורות הבאים. הזיכרון הארגוני הזה מתחיל באיסוף של דאטה, לאחר מכן ניתוח שלו, וכאן אני מציג שקף שמראה תקופה ארוכה בהיסטוריה, של 60 שנה, ואחר כך אנחנו לוקחים תקופות יותר ויותר קצרות. אספנו נתונים של משקעים שירדו בתחנות סביב תל אביב, וראינו שלאורך ההיסטוריה מה שהיה פעם אירוע בתדירות של אחד ל-50 שנה, קורה כעת פעם ב-12 שנה. האם זה ילך ויהיה יותר חמור? האם זה בר חלוף? אנחנו חייבים לדעת ולבדוק את המגמות ולהיערך לקראת העתיד.

בנושא עליית מפלס מי הים, המרכז לחיזוי של האיחוד האירופי עשה עבודת מחקר, וניתן לראות כאן בגרף את עליית מפלס מי הים התיכון לאורך השנים, משנת 1993 ועד 2020, ב-8 ס"מ. זה אומר 3 מ"מ לשנה. אנחנו לא רואים את זה בעין, זה זוחל. אבל זה לא זניח. לטווח הארוך זה דבר שמשנה מאוד, בעיקר עבור רשויות על קו החוף. ניתן לראות את שינוי הגוון של אגן הים התיכון ולהבין איפה העלויות הגבוהות יותר. אנחנו צריכים להתייחס לכך בעתיד ולקחת את זה בחשבון.

נושא נוסף שמאוד מטריד אותנו הוא העובדה שמידי חורף אנחנו מוצאים את עצמנו במצב שהאיילון כמעט נסגר, אם לא נסגר לגמרי. אני רוצה להראות כאן את הסיבות לזה, ואיך אנחנו מנתחים את זה. גם כאן נאספו נתונים, ואפשר לראות שהגרף כאן מתחיל בשנת 1962. בכניסה לעיר יש תחנה שמודדת את הספיקות (הכמות שעוברת ביחידת זמן ונכנסת לתוך התעלה בפאתי העיר), ורואים את השינוי בספיקה המרבית משנה לשנה, וזה משתנה, פעם למטה ופעם למעלה. אולם אם בוחנים לאורך זמן רואים בבירור את העקביות של מגמת העלייה המתונה שמאוד מטרידה אותנו. העלייה המתונה הזו תחריף לאור מה שקורה מבחינת הבינוי סביב האגן, שהוא האגן הכי צפוף מבחינה אורבנית. דבר נוסף שמשפיע הן העבודות שכבר התחילו להקמת מסילה רביעית לאורך נתיבי איילון. המסילה הזו תגזול מהחנת של השטח הקיים, כלומר הספיקה בנחל תרד. אנחנו מתריעים ומעלים את זה למודעות, ומקווים למצוא אוזן קשבת במשרדי הממשלה וכן פונים לכל גוף או ארגון שבאפשרותנו לפנות.

אני אעבור לעשייה עצמה, והיא מתחילה גם כאן באיסוף של דאטה כי ללא הזיכרון הארגוני לא נוכל לדעת באמת את המגמות וגם מה נכון לעיר. הפעולות הראשונות הן כאלה שבהן אנחנו אוספים מידע מאוד חשוב שעוזר לנו לקבלת ההחלטות לאחר ניתוח שלהן. הפעולות הבאות הן עשייה בפועל – בסופו של דבר אנחנו עושים הרבה מאוד בשטח כדי להתמודד עם האיומים האלה. אי אפשר רק להכיר בשינוי האקלים, ללא פעולות מידיות.

תכנית הפעולה שראובן הזכיר נחנכה בשנה שעברה, והיא מציגה יעדים ומטרות של כל גורמי העירייה בתחום ההצפות האורבניות. אנחנו כבר התחלנו לפעול עם משימות פרטניות כמו מיפוי בורות החלחול. דבר נוסף הוא הגדרת מקדם הנגר – שטח שהוא חשוף לגמרי ללא בינוי יכול להכיל חלק מהמים בחול ובצמחייה. ברגע שהוא בנוי יש יותר קושי והנגר הזה מופנה לתוך המרחב הציבורי וגורם להצפות. אנחנו רוצים לשנות את המגמה הזו וגם למצוא טכנולוגיות חדשות לצמצום תכסית אטומה, ואנחנו כבר עושים את זה.

בסיוע של אנשי המחשוב שלנו יצרנו כלי שמאוד עוזר לנו לראות את התמונה גם ברמה הכירורגית וגם ברמת המאקרו. מה שנראה בשקף אלה למעשה אלפי קריאות של תושבים בשנים האחרונות שממופות כך שהן יוצרות

"מוקדי חום" של המפגעים. במוקדי חום אני מתכוון להצפות של מדרכות, כבישים, מרתפים, דירות, קולטנים חסומים וכו'. ניתן לזהות את אזורי התורפה שבהם אנחנו צריכים לתת עדיפות ולהתמקד. המפה הזו היא דינמית ואנחנו בודקים משנה לשנה את מה שעשינו ובמה זה תורם. ניתן לראות שהרבה מאוד פעולות, קטנות כגדולות, שנעשו בשנה שעברה והביאו לשיפור ותרומה של תפיסת הנגר ושיפור הניקוז באזורים האלו שנבחרו בפינצטה. אלה הנקודות הירוקות על המפה. זה יכול להיות הוספת אבן שפה, הוספת קולטן, ניפול נוסף וכו'. אלו הפעולות הקטנות שיוצרות את הפאזל שמביא לשיפור במרחב הציבורי.

בראיית המאקרו אנחנו רואים את הקווים הכחולים, שאלה פעולות שחלקן בוצעו וחלקן נמצא בתכנון. בדרום לדוגמה, בשכונת פרדס דאקה בוצע קו בדחיקה, מלב השכונה אל הרחובות הפנימיים. העבודה מורכבת מאוד, והקו הזה בוצע כמעט ללא חפירות מתת לקרקע ויצרנו שם שיפור משמעותי; ברחוב יפת, באזור הבעל שם טוב, גם כן בוצע קו בדחיקה בחורף הקודם, בקוטר רחב מאוד, שמחבר שמונה רחובות שיש בהם מערכת ניקוז לתוך המובל הראשי ומשם למערכת הניקוז העירונית; ברחוב בן צבי הושלם לאחרונה קו ניקוז שנותן שיפור מאוד גדול לשכונת נווה עופר ומאפשר ניקוז של מנחם ארבר וגם של רחוב גרינבוים. זהו עורק ניקוז ראשי; פרויקט עולי ציון, באזור בלומפילד – אנחנו מקדמים כרגע, והחלו עבודות בצומת שדרות ירושלים/יהודה הימית. ניתן לראות שהעבודות מורכבות מאוד, ממש בצמוד למסילת הרכבת. משם אנחנו מתכננים בשנתיים הבאות להוציא מובל גדול ורב ממדים לחוף הים. זה ישפר מהותית את כל הניקוז במקום.

בצד המזרחי, בשכונת הארגזים נוסף קו באורך 300 מטר שגם כן יביא לשיפור. התחלנו גם תכנון של הוספת מובל ברחוב הלח"י, מאצ"ל ועד לנחל האיילון. גם בצפון, באזור שמתפתח, מתכננים מובל נוסף לים לטובת השכונה העתידית.

איסוף דאטה נוסף הוא החיזוי, מה שרואים כאן היא תמונת מכ"ם מהיום בבוקר. הורגש טפטוף, והגוונים הכחלחלים הם בעצם האבק שהטיפות הדביקות לרצפה ולתכסית. הריבועים הקטנים הלבנים שנראים באמצע זה מה שמטריד אותנו – בעזרתם ניתן לדעת באמת מה הדחיפות, באילו אזורים יורד הגשם ובאילו עוצמות. אנחנו נעזרים מאוד בנתונים הללו בזמן אמת וזה מאפשר לנו לקבל החלטות מאוד חשובות ולכוון את הכוחות והצוותים, לתפעל את המשאבות והביוביות. השבוע היה לנו תרגיל מלח עם כ-150 משתתפים יחד עם המשנה למנכ"ל העירייה. הצוותים תרגלו על יבש תרחיש קיצון, ומתוכו מוסקות מסקנות ותובנות לכלל הגורמים.

הוצאנו קול קורא לקבלת הצעות ממומחים להתמודדות עם האתגר הזה. זה מצב חדש, וכל העולם מתמודד איתו. אנחנו שותפים בפורום שנקרא C-40 ובמסגרתו אני חבר בצוות של הצפות אורבניות, וכל הערים החברות בפורום נכנסו לתחום הזה ומנסות להתמודד. אין פתרונות קסם, אלו דברים שצריך ללמוד אותם, להתנסות בהם, לפתח אותם ולאמץ מתוכם את הנכונים.

עוד כלי שמשרת אותנו מאוד אלה חיישנים. כאן רואים פתח של מובל עם חיישן הבודק בזמן אמת את מפלס המים והזרימה שבתוך המובל. אפשר להקביל את זה למערכת כלי הדם בגוף האדם. זו מערכת דינמית, ואנחנו רוצים לדעת כל הזמן מה היתרונות שלה ומה החסרונות שלה, איפה יש חסמים וכו'. החיישנים האלה מאפשרים לנו לדעת איפה יש היעדרויות של מים, איפה הקו הגיע לעומסים ואיפה הוא יכול להמשיך לשרת אותנו, על מנת שלשם נפנה יותר מים. הדבר הזה כבר מוכיח את עצמו במספר מקומות, וכבר זיהינו כמות יותר גדולה של נגר שזורמת בתוך הקווים בעוצמות גשם שוות.

הפרויקטים מתבצעים עם מינימום הפרעות לתנועה ולתושבים. יש מוגבלות גדולה מאוד, העיר חיה ופועמת וקשה לבצע את העבודות. הטכנולוגיה הזו עוזרת לנו לפתח את הפתרונות והשיפורים האלה.

קולטנים רב ממדיים – בנקודות שזיהינו הצפות מהירות מקימים תא יחסית גדול שיודע לקלוט כמות גדולה של מים ולפנות אותם מהר מהמרחב הציבורי. עשינו את זה בעשרות נקודות ואנחנו רואים כמה שזה תורם לנו.

מובלי מים – השבוע הושלם חיבור של מובל בשכונות הדרומיות בעיר, באזור פארק אריאל שרון, במסגרת העבודות שמבצעת נתיבי ישראל. המובל מאגד את כל הניקוזים הראשיים של השכונות המזרחיות – ידידה, לבנה, הארגזים, עזרא וחלק מהתקווה. הקו הזה אוסף את המים הללו ומוציא אותם בהמשך, במורד נחל איילון.

בורות חלחול – יש לנו מיפוי של בורות החלחול, והעלנו אותו כשכבה ל-GIS העירוני. כרגע אנחנו פועלים במסגרת מכרז שאנחנו מקדמים לחידוש ותחזוקה של הבורות האלה. אנחנו מעוניינים להשאיר חלק מהמים ולהכיל אותם בשטחים הירוקים והחומים. בנוסף אנחנו מצפים מהתושבים לעשות את זה במסגרת היתרי הבניה. כך, במקום שהמים הללו יפנו הם מצמצמים את ההצפות וגם משמשים להשקיה ולשורשים.

פרויקט נוסף היא בריכה להשהיית מי נגר בחורשת בויאר. הנגר הרב שזרם הציף את פינת הרחובות קק"ל ונמיר. העבודה שעשינו כאן היא למעשה לספוג חלק מהמים הללו, על ידי תיחוח של האדמה. כך אנחנו לא מעמיסים על מערכת הניקוז. עשינו זאת גם בשכונת הארגזים – יצרנו מאגר ויסות והשהייה של 6,000 קוב. זה מהווה "מחסנית" של מים באזור רגיש, וזרימת היתר שלהם זורמת למובל שהזכרתי לפני.

יחידת אדריכל העיר מקדמת כרגע מדיניות לעיצוב חניונים עיליים. אנחנו רואים אותם כתכסית שרובה ככולה אדומה עם פוטנציאל מאוד גדול. ניתן לראות את הקורלציה באזורים מסומים בין ההצפות לבין החניונים. אנחנו רוצים להגיע למצב שכל תא שטח יקבל את האחריות על הגשם שיוורד בתוכו. מינהל התכנון יוציא בתקופה הקרובה הנחיות לכל הרשויות לניהול נגר, ואת חלקן כבר אימצנו במסגרת התב"עות והנספחים. אנחנו מעוניינים לעשות את זה גם במסגרת החניונים האלה.

בורות החדרה – בשיתוף עם רשות המים שאמונה על כל האקוויפר ומי התהום, אנחנו מעוניינים לבחון את הנושא של בורות החדרה. בור החדרה הוא למעשה בור עמוק שמתחיל בפני הקרקע ומביא את המים עד לאקוויפר. הכוונה היא שהמים הנקיים מהגגות יוכלו להיספג ולחלחל ובמקום לעבור למערכת הניקוז ולמרחב הציבורי, הם יוחדרו לתוך מי התהום. זה תורם להתמודדות עם המלחת האקוויפר ומעשיר אותו. זה נעשה במתחם חסן עראפה, בפרויקט באזור פנחס רוזן ושלונסקי וגם בפרויקט קנדה-ישראל באזור צומת גלילות.

תחזוקה – משום שהעיר הזו דינמית והתנועה בה רבה, אין מנוס מתחזוקה שוטפת. הסחף מגיע תמיד, בין אם זה עלים או אדמה, ולכן אלפי קולטנים מנוקים סביב השעון. אנחנו פועלים על מנת להיערך להמשך הגשמים. אנחנו מנקים קולטנים ומתחזקים תחנות שאיבה למי קיץ על מנת להשאיר את המרחב הכל כך חשוב לציבור.

הליבה של מערכת הניקוז וניהול הנגר היא המערכת הקונבנציונלית ורואים את זה. אבל התנאים משתנים, העוצמות משתנות ואנחנו צריכים לייצר פאזל ומאמץ שבו כולם משתתפים. מבלי זה נגיע למצב שבו יהיה לנו קשה יותר ויותר להתמודד. הפאזל הזה מורכב ממודעות התושבים, שימוש בכלים ומידע, תב"עות והיתרי בניה וניצול הזדמנויות בשטחים ציבוריים, ירוקים, חומים ודרכים. כרגע אנחנו נמצאים בשלב שבו בוחנים טכנולוגיות כדי לבדוק איזו מהן אנחנו רוצים לאמץ. המדיניות בעניין היתרי הבניה קשוחה יותר ואנחנו מקפידים על כך שאותם נספחים ותוכניות כבר יכילו פתרונות למענה לנגר שיוורד אצלם. הפעילות הרבה של בנייה ופיתוח היא הזדמנות מבחינתנו לנצל את הפרויקט כדי להטמיע שינויים שאנחנו רוצים באזור שלו.

למשל, חצר בניין שיש בה גדר וחומה נמוכות, קרקע סופגת, חלוקי נחל ומרזבים לתוך החצר יודעת לקלוט 100 מ"ל של מים בלי להעביר אותם למרחב הציבורי. לעומתה יש חצרות אטומות עם ריצוף שתופס את כל התכסית, ואנחנו רוצים לשנות את זה. יחידת איכות הסביבה, יחד עם אנשי קהילה, כבר מייצרים פיילוט ראשון כדי לראות איך באמצעות פעולות קטנות ניתן להכיל את הסביבה הפרטית כחלק מהטיפול.

גם גגות סופחים הם סוג של פתרון כזה. הרעיון הוא שמי הגשם ייספחו על בד לבד שמותקן על הגג וירדו לאט במרזבים או יתאדו; אנחנו מקדמים תכנון של שדרוג מגרשי חניה ועל הדרך להפוך אותם להיות שותפים בתפיסת הנגר ובצמצום הפליטה ממגרש החניה לשטחים הציבוריים סביבו; אנחנו כרגע מתכננים גם דריינבוקס ורואים גם עלייה במודעות ובחינוך, למשל בבית הספר אילנות מייצרים גג סופח וגם מעין "חוות נמלים" שבה רואים איך המים זורמים ומחלחלים בתוך האדמה, עם הסברים והמחשבות שמייצרות מודעות מאוד חשובה. זה מאוד תורם. תל אביב מצטיירת בארץ כמודל, והידע שלנו עוזר גם לרשויות אחרות. מה שיקרה פה יקרה גם במקומות אחרים. האיומים חייבים להיות כל הזמן לנגד עינינו, כדי שנייצר ביטחון לדורות הבאים.

ראובן לדיאנסקי, יו"ר הוועדות: יופי של מצגת ויופי של עבודה. אני רוצה להוסיף כמה דברים לגבי זה. האחד, היא ההחלטה שיש לנו בוועדה המקומית לקביעת 15% שטח פנוי במגרש. במסגרת ההנחיות המרחביות שאדריכל העיר מביא לוועדה המקומית לתכנון ובנייה, יש קביעה שיש חשיבות להשארת 15% מהמגרש לא בנוי ועם אדמה מחלחלת על מנת לאפשר חלחול נאות. אני חושב, ואמרת זאת גם בוועדה, שצריך להגדיל את האחוז הזה ל-25%. הכוונה היא להשאיר שטח אדמה שיחלחל, ללא מרתפים כמובן, מתחת לפני הקרקע. דבר נוסף, ששותפה אליו גם חברת המועצה אופירה יוחנן-וולק, הוא הדרישה שאחוז השטח הפנוי יהיה אחוז נטו ולא ברוטו. בפרויקט בינוי שאינו בניין אחד נקודתי אלא קבוצת בניינים שיש בה גם שטח או מרחב ציבורי, אם קובעים 15% שטח מחלחל ובתוכם נספרים גם פינת כושר או גן משחקים שמרוצף בשכבת גומי כמתחייב, זה כמובן מוריד ממכסת השטחים הפתוחים והשטח המחלחל. השטח חייב להיות נטו. אתה הראית במצגת שלך, עזרא, דוגמה לא טובה של בניינים שהופכים חצרות למרוצפות עם מרצפות שלא מחלחלות. לצערי צריך גם בעניין הזה לפעול בצורה הרבה יותר נחושה, גם כלפי בתים משותפים ואפילו כלפי חברות עירוניות, שהרבה פעמים עושות עבודות שיפוף בבניינים משותפים ומרצפות את החצר לחלוטין, ללא עצים וצמחייה. זה נראה ירוק, זה זול יותר לתחזוקה שוטפת אבל זה פוגע במספר השטחים הירוקים הפוטנציאליים ובחלחול. לא מדובר בהיתרים, אלא בבניינים ותיקים שעושים את זה באופן ספונטני, יחד עם שיפוף של הבניין. בבניינים חדשים ההיתר אמור לצאת מראש עם הקביעה של 15% פנויים במגרש. ההתמודדות היא מול מי שכבר נמצאים ועושים עבודות שיפוף והרחבות שמחסלות את החצר הפתוחה. אם יש שאלות לעזרא – זה הזמן.

בר טל, תושב: התכנית הכי גבוהה היא של כבישים. מדוע בעצם לא הופכים את הכבישים למחלחלים? זה גם יגרום למיתון תנועה ולנהגים לנסוע לאט יותר. כמובן שמעברי החציה ושבילי האופניים צריכים להיות יותר רציפים, אבל מכוניות יכולות להתמודד עם הקפיצות הזו שיוצרות האבנים האלה.

יואב קרמר, תושב: שתי שאלות – האחת, האם יש פעולות שניתן לעשות כדי למנוע זרימה של דלקים, שמנים, לכלוך ופיח מכל הקולטנים העירוניים לים? אני יודע שלא הכל תלוי בנו, וחלק גם בעירויות אחרות, אבל אולי יש דרך לצמצם את זה. דבר שני, הייתי מוסיף הקמת מערכות אקולוגיות איפה שאפשר, כמו בריכות חורף.

מיכל ברזל כהן, תושבת: מדוע אין בתל אביב איגום של מי מרזבים? איגום תת קרקעי או עילי שממנו ניתן למשוך מים לגינות עירוניות או לכל מקום שרוצים. חבל שמרזבי הבניינים עוד לא נכנסו לתכנית אגירת מים נקיים. דבר שני, דובר כאן על מים לא נקיים שיוורדים מגגות, משום שגגות הופכים לגינות – ברגע שיש מים כאלה שיוורדים מגגות

חבל לבזבז אותם משום שנושא המים האפורים כבר קיים בעולם. ניתן להשקיע בפילטרים שהעירייה תציב על גגות וכך כל בניין יוכל לעזור למאמץ המשותף.

שלומית, תושבת: אני רוצה לשאול עוד על ה-15%, עד כמה זה מחייב ומה קורה כשיש מגרשים בהם לא נשמרים 15% פתוחים? בשכונה שלי נהרסים בערך שני בניינים בשבוע, ולא ראיתי אף מגרש שזה קורה בו. אני לא רואה גם שמשאירים אדמה עמוקה לחלחול או לגידול עצים, גם במרחב הציבורי.

עזרא נווה, מנהל יחידת התיעול: לעניין התכסית של הכבישים, לא הבנתי בדיוק את הכוונה אבל אני אתייחס ואומר שאני רואה את השטחים הירוקים בצידי הכביש לרוב כשטחים יותר גבוהים שמביאים את מי הנגר לכביש ושם נמצאים הקולטנים. לעצם העניין – בחלק מהמקומות אנחנו כן רוצים להחליף את האספלט. הזכרתי את הנושא של מגרשי החניה למשל, בחלקם אנחנו רוצים להפוך את האספלט למשטח יותר ידידותי כדי לסייע לחלחול המים. הכביש מבחינה בטיחותית הוא תשתית סופר רגישה, הוא מבוצע על ידי הידוקים שהקרקע והחללים בו נעלמים לגמרי. יש קושי לשלב בין חלחול לבין הדרישות לקרקע מהודקת מאוד שמחזקת את הכביש. יש גם את עניין הנגישות של הולכי הרגל ושל רכבים. אני הייתי רוצה לעשות חורים הרבה יותר גדולים לקליטת מים אבל זה לא הולך יחד עם נגישות הולכי הרגל. יש למצוא את האיזון.

לגבי הזרימה של חומרים לים ומה ניתן לעשות כדי למנוע זאת, זו עבודה שדורשת התמודדות במספר רבדים. קודם כל צריך שנהיה מחונכים ונדע לזרוק את הפסולת שלנו במקום הנכון ולא בקולטן ואז לא נקבל את הדברים הללו בחוף הים. מצאנו לנכון להתחיל את החינוך הזה בבתי הספר והתחלנו בשנים האחרונות תכנית חינוכית בכיתות ו', בה אנחנו מסבירים להם על החשיבות של שמירת הסביבה ומראים להם איך כל המערכת עובדת, מהקולטן ועד הים. הפעילות הזו הופכת אותם לשגרירים שלנו. באזורי תורפה, כמו בשוק הכרמל, אנחנו שוטפים מאות מטרים של קווי ניקוז באופן יזום. אנחנו פועלים כדי למנוע כניסה של זבל לקולטנים על ידי שימוש בקולטנים יותר צפופים. חלק ממה שמגיע לים זה גם אבק וברקסים של מכוניות שפזורים על הכביש.

בעניין איגום של מי מרזבים, זו בדיוק הדוגמה שנתתי כאן על מתחמים שמבוצעים כרגע בעיר. אמנם אלה לא מי השקיה, אבל כן רוצים להחדיר אותם למי התהום. אנחנו רוצים ללמוד האם זה אפשרי, מה התרומה של זה, ואם זה יצליח נאמץ את זה בעתיד. בעניין מים אפורים, יש הרבה עניינים מול משרד הבריאות. יש הרבה פרויקטים בישראל שלא הצליחו עם זה, משום שיש קריטריונים קשורים לשימוש במים מוחזרים לטובת השקיה.

את נושא הפילטרים בהחלט צריך בעתיד לבדוק. אנחנו נגיע למצב שבו גם התושבים יצטרכו לקחת חלק בזה, כי המאמץ צריך להיות משותף. בשנתיים האחרונות אנחנו מאוד מקפידים על שמירת הנהלים והחוק, ואם רואים כיום בניין שבו אין מספיק שטח חלחול זה בניין שקיבל אישור לפני מספר שנים.

ראובן לדיאנסקי, יו"ר הוועדות: ההנחיות המרחביות לגבי ה-15% נכנסו לתוקף בשנתיים האחרונות. הרבה בניינים שנבנים היום קיבלו היתר לפני מספר שנים. אבל אם יש משהו שנראה לכם לא ראוי, אפשר בהחלט לבדוק מתי ניתן ההיתר והאם היה בתוקף.

איתן בן עמי, מנהל הרשות לאיכות סביבה וקיימות, עיריית תל אביב-יפו: הנושא של תיעול וניהול מי הנגר עלה היום למדרגה מאוד גבוהה בקשב העירוני של הנהלת העיר, בתקציבים ובכל מה שצריך. בשנתיים האחרונות הנושא

הזה מקבל ביטוי בכל הפרויקטים שנעשים בעיר. התכנית הזו יצרה שיתופי פעולה עם יחידות אחרות, למשל שפ"ע, דרכים ורישוי. חייבים לציין גם את יואב קרמר שקידם מאוד את שלולית החורף בחורשת דרזנר בצפון.

אנחנו שמים דגש על כל נושא החינוך, הוצאנו חוברת חינוך שמלווה את תכנית ההיערכות לשינוי אקלים. מדובר על 84 משימות של 16 יחידות עירוניות. הרעיון הוא שתלמידי העיר יכירו בכלל את המושגים. אנחנו רוצים שהילדים יבינו מה הם יכולים לעשות. בשבוע שעבר סיכמנו עם החינוך העל יסודי שאנחנו יוצאים למהלך משותף שהוא לא רק תכנית העשרה, אלא בלפחות 5 בתי ספר זה יהיה חלק מתכנית הבגרות שלהם. אני רוצה כעת להציג עוד זווית של התכנית, שפ"ע ואיכות הסביבה יציגו אותה.

תכנית הפעולה העירונית להיערכות לשינויי האקלים

מיכל נהרי, אגרונומית בכירה, אגף שפ"ע, עיריית תל אביב-יפו (מצגת): שלום לכולם. אני מבקשת להציג את החלק של הנטיעות בפרויקט של היער העירוני. כשאנחנו מדברים על יער עירוני, הכוונה היא גם במרחב הציבורי וגם בשטחים הפרטיים. הכל יחד יוצר יער עירוני. את הפרויקט הזה מוביל אדריכל העיר. נדבר כאן רק על נטיעות עצים היום, אבל חשוב לדעת שהפרויקט מורכב מאספקטים נוספים שקשורים בעצים – דברים הקשורים לניהול ידע, תיעוד העצים וזיהוי, טיפול בתהליכי תכנון והצלת עצים קיימים וגם התחום הקהילתי, שעליו שרון תרחיב.

ליער העירוני יש הרבה מאוד ערכים – העצים הם מרכיב מאוד בולט בנוף של העיר. העץ הוא השלד של הגינה הציבורית, הוא תורם להצללה ולמעשה זהו הצל הכי איכותי בעיר. יש לעצים ערך נדל"ני וכלכלי, הם משתנים עם עונות השנה, מגנים על הסביבה מפני פגעי האקלים, מקטינים זיהום אוויר ומעניקים תועלת נפשית באמצעות הקרבה לטבע ותרומה רבה למערכת האקולוגית.

כשניגשנו לעבודה על היער העירוני ועל נושא הנטיעות בפרט, הכנו רשימת עצים לנטיעה. הרשימה כוללת עצים לרחובות רחבים, לרחובות צרים, עצים לפארקים וגנים, עצים לאיי תנועה, עצים לעיר הלבנה, עצים לכיכרות ועצים לנטיעה בחופי הים. יש לנו גם רשימת עצים שאנחנו לא ממליצים לשתול אותם כמו מינים פולשים ועצים שבירים. אנחנו נותנים עדיפות לעצים מקומיים, ועצים בעלי אופי מקומי – שקדים, תאנים, הדרים, תות וכו'. גם בשתילה בחצר הבית אפשר לתת עדיפות למקומי.

גם בעבר שתלנו עצים, כ-1,500 עצים בשנה בשטחים ציבוריים. בפרויקט היער העירוני אנחנו מתסכלים על הכל בתמונה הרבה יותר רחבה ואחת המשימות היא חלוקת עצים לחצרות של תושבים. התחלנו לנטוע עצי רחוב בשכונות שונות, אחת הבולטות שבהן היא שפירא. אין שם חצרות כי הבתים בנויים בקו 0, וחיפשנו כל פיסת רחוב שרק אפשר כדי לשתול. באופן כללי נתנו עדיפות לשכונות הדרום והמזרח; חלק מהתקציב הגיע אל גני יהושע ששתלו בשלב הראשון בראש ציפור, ולאחרונה הם שותלים את הפעימה השנייה שלהם. גם שם יתנו עדיפות למינים מקומיים; תמשיך שתילה גם בגינות קהילתיות, ואנחנו מתחילים לשתול גם במוסדות חינוך. רצינו להתחיל קודם, אך היו חבלי לידה ארוכים. גם כאן, נתחיל מבתי הספר וגני הילדים של דרום ומזרח העיר; התחלנו לשתול גם בחוף הים, שם קשה לגדל צמחיה משום הרוח החזקה. עצים שיש בחיפה למשל, לא ניתן לשתול בתל אביב. אנחנו נשתול שם בעיקר עצי אשל; אנחנו נוטעים בחורשות ובגנים, ובשנים הבאות נוסיף עצים לכל הגינות הציבוריות. הנטיעה הזו היא גם עתודה לשנים הבאות. אנחנו יודעים שהמקום בגנים ובפארקים מוגבל ורוב הנטיעה בשנים הבאות תהיה בשטחים פרטיים.

עד כה השנה ניטעו 3,709 עצים, ועד סוף השנה מתוכננים עוד כ-2,700. המספר הזה לא לגמרי מייצג את מה שיהיה עד סוף השנה משום שאחרי שהסתיים החום הגדול של הקיץ אנחנו נתחיל בתנופה של נטיעות בבורות שתילה שכבר יצרנו. יהיו עוד פרויקטים שיתרחבו ואנחנו נעמוד ביעד.

מה שחשוב לנו זה לא רק לרוץ על כמויות, אלא גם לעשות זאת נכון. רוב הגומות של עצי הרחוב בעיר הן בגודל של 80X80 או 100X100 ס"מ. ראינו שעצים לא מתפתחים כראוי בגומות כאלה, ולכן עכשיו אנחנו פותחים גומות חדשות בגודל של 150X150 או 200X100 ס"מ. אבל לא רק הרחוב חשוב אלא גם העומק ואנחנו גם חופרים עמוק יותר, עד שמגיעים לקרקע מקומית. כך בית הגידול יהיה גדול יותר ממה שהיה עד היום. מעבר לכך אנחנו גם שמים מכווין שורשים על מנת שלא יפריעו למדשאות ולא ירימו מרצפות.

מקומות שנשתלו בהם עצים לדוגמה – רחוב בוגרשוב, שדרות רוטשילד, חורשה חדשה בקרית שאול. אין הרבה פוטנציאל לחורשות חדשות, רוב השטחים הירוקים שמיועדים לגינות כבר שתולים. דיברתי קודם על גומות "רגילות", ולפעמים כאשר אנחנו מחדשים רחובות שלמים אנחנו משקיעים בבית הגידול של עצים השקעה גדולה יותר, הן מבחינת עבודה והן מבחינת תקציב. האלמנטים הללו הם בתת הקרקע, כמו צינורות פלסטיק רחבים ותעלות שיאפשרו לעצים בית גידול ללא פגיעה בתשתיות שמתחת למדרכה ובלי שהן יפריעו לעץ לגדול.

ברחוב קפלן למשל נעשתה עבודה די גדולה ושתלנו בסך הכל שני עצים. העצים הללו שתולים כבר 13 שנה ועדיין לא התרחבו. כשפתחנו את הגומה מצאנו אדמה מאוד מהודקת ולעץ לא היה לאן להתפתח וזה היה נראה כאילו הוא שתול בתוך עציץ. פתחנו שם את הגומות, הוצאנו את התשתיות ושמנו אדמה נקייה. כמובן גם טיפלנו במערכת ההשקיה וכבר היום אפשר לראות שהעצים בתנופה של גידול.

אני מקווה שכל מי שמשתתף כאן חושב שלנטוע עצים זה דבר חשוב. אבל יש גם מתנגדים לנטיעה של עצים, וזה קורה בכל מיני מקומות. יכול להיות שזה גם בגלל שהתרגלו לחנות על מדרכות. ברחוב הפלמ"ח למשל, אפשר לראות מדרכה מאוד רחבה של 5-6 מטרים, שם פתחנו גומות לשתילה וקמה צעקה מדיירי הבניין הסמוך. נפגשתי איתם יחד עם מינהל קהילה וזה לא הועיל. עשינו פגישה נוספת יחד עם מאיר כהן, מנהל אגף שפ"ע, וניסינו לשכנע ולהבין למה מתנגדים. הבנו, שמענו, אבל בכל זאת אנחנו נשתול עצים. צמצמנו את הכמות ונטענו רק במקום שהוא בין מרפסות. קצת אחרי השתילה שברו את העצים והם נלקחו אל חצר הבניין. שתלנו את העצים שוב ונעשה זאת שוב ושוב עד שהם ייקלטו.

שרון גרינבלט, רכזת חקלאות עירונית, הרשות לאיכות סביבה וקיימות, עיריית תל אביב-יפו (המשך מצגת): שלום כולם. במסגרת היער העירוני וחיזוק המערכת האקולוגית בעיר, החלטנו לשתול עצים גם בחצרות פרטיות. כמובן תלוי תנאי השמש, המים והקרקע. אנחנו בוחרים עצים מתוך רשימה שגיבשנו, עם עדיפות לעצים מקומיים, לרוב עצי פרי, בהתאם לרצון התושבים. ב-2019 עשינו פיילוט מוצלח בשכונת בבלי, בהובלת התושבים, של נטיעת 50 עצי פרי בחצרות פרטיות ובסיוור ביקורת שערכנו לאחר מספר חודשים, ראינו ש-49 מתוכם נקלטו. השנה התרחבנו עם מבצע נטיעת העצים לעוד 5 שכונות, בשבוע הבא אנחנו מחלקים כ-100 עצים בשכונת ל' ביוזמת התושבים.

במסגרת היער העירוני אנחנו מגייסים פרויקטור שיהיה משותף לאגף שפ"ע והרשות לאיכות הסביבה, ועיקר התעסוקה שלו תהיה לאתר חצרות מתאימות לשתילת העצים, ליצור קשר עם הקהילה כדי להדריך וללוות וכמובן לספק את מה שצריך להמשך הפרויקט. תפקיד נוסף שלו יהיה להכין תכנית עבודה שנתית שבה נתרחב לכל העיר. אנחנו נמנה נאמני עצים שכונתיים בכל מקום שיעברו ויראו את מצב העצים. מקווים שזה יקרה בשנתיים הקרובות.

ממונה על תחום איכות הסביבה, קיימות ושיפור פני העיר (שפ"ע) יו"ר סיעת "חי- חילונים ירוקים"

ביפו עשינו חלוקת עצים ושתילה לפני חודשיים בשיתוף המישלמה. חילקנו כ-150 עצים, יחד עם מינהל קהילה דרך המרכזים הקהילתיים. אנחנו מנסים להגיע לכל התושבים דרך קבוצות וואטסאפ ופייסבוק ורשימות תפוצה של מיילים. כשנגייס את הפרויקטור אנחנו מקווים שהקשר עם הקהילה יהיה רחב יותר מאשר באמצעים הדיגיטליים.

מיכל נהרי, אגרונומית בכירה : יש לפעמים בניינים שבהם אין ועד בית ואין מי שישתול עצים. בנוסף, המדרכה צרה ואין מקום. בחצרות כאלה אנחנו מנסים לשתול בעצמנו ולחבר למערכת השקיה. אבל עדיין צריך להיות בניין שמוכן לשלם עבור המים ולטפל בעצים, משום שהעצים לא יכולים להיות עירוניים אם הם גדלים בחצר פרטית. ככל שיהיו בניינים כאלה, אנחנו רוצים להגיע גם אליהם. ברוב החצרות בעיר יהיו עצים שאנחנו נחלק והתושבים יהיו מחויבים לשתול בעצמם.

ראובן לדיאנסקי, יו"ר הועדות: אני אומר לכל מי שנמצא כאן בישיבה שאמנם זה ייקח זמן כי עובדים על איתור פרויקטור, אבל אתם בהחלט מוזמנים להביא לנו כתובות וליידע תושבים. המטרה היא לשתול את העצים הללו בחצר הקדמית של הבניין בקרבת המדרכה. כך הולכי הרגל יזכו גם לצל מעץ ששתול במגרש פרטי. אנחנו גם נצא בפרסום לאחר שימונה פרויקטור, אבל נצטרך שיתוף פעולה של הבתים המשותפים.

מיכל נהרי, אגרונומית בכירה: אנחנו אוספים את המידע על נטיעות עצים מכל גוף אפשרי, ומכל מיני פרויקטים שנעשים בעיר על ידי חברות עירוניות. פנינו למוזיאון ארץ ישראל, לאיכילוב ולגופים נוספים כדי להגיע לכל מי שרק אפשר וגם לתקצב את הפעילות איפה שאפשר.

ראובן לדיאנסקי, יו"ר הועדות: תודה רבה. זה חשוב מאוד וזה יעד מאוד משמעותי, גם במסגרת תכנית ההיערכות וגם בכל מה שקשור באיכות חיים ובריאות הציבור. אנחנו יודעים עד כמה יש לעצים ערך משמעותי, עשינו כברת דרך מאוד גדולה בשלוש השנים האחרונות, ואנחנו במגמת שיפור וגידול עם הרבה יותר שתילה וזה סופר חשוב. דבר נוסף שמיכל הזכירה, שגם העצים ששותלים במרחב הציבורי הם הרבה יותר גדולים ובעלי קוטר גדול משמעותית מאשר בעבר, כך שהסיכוי של העץ להיקלט והסיכוי שהוא ייתן צל הוא הרבה יותר גדול, ובפרק זמן יחסית קצר. תודה רבה למיכל ושרון, אם יש שאלות אליהן – זה הזמן.

ליפי, תושבת: הכוונות מאוד טובות והדברים מאוד חשובים, אבל אני רואה ברחובות מחזות קשים של עצים שכרגע נשתלו והם לא מטופלים. האדמה יבשה, העצים נראים יבשים. אני רוצה לדעת מי עוקב אחרי כל עץ שאתם שותלים כדי לוודא שהוא ממשיך לקבל טיפול.

דבר שני, החשיבות של העצים הקיימים היא גדולה בהרבה כי עד שהעצים שאתם שותלים יתפתחו ייקח עשרות שנים. אני רואה את הגיזום המאוד אינטנסיבי שנעשה בעצים הקיימים ומודאגת לגבי זה. למשל העצים ברחוב סלמה שבהם מורידים כמעט ממש את הכל. אני מבינה שזה נובע מהרצון לא לפגוע בקווי החשמל שעוברים מעל, אבל אשמח לדעת האם ומתי יש כוונה להטמין את החשמל בקרקע כדי שהעצים הללו יוכלו להתפתח ולתת צל. יש שם עצים שהם פשוט אומללים ונגזמו באגרסיביות רבה לפני שבוע.

אורי, תושב: אני מצטרף לשאלה הקודמת מדיניות הגיזום האגרסיבי של העצים, הרבה פעמים חברת החשמל כבר עושה את זה ביולי כדי להתכונן לחורף עוד לפני שהקיץ נכנס. פעמים רבות הגיזום שלהם הוא על גבול ההשחתה, איך אתם מתכוונים לאכוף את הדבר הזה בצורה יותר משמעותית בעתיד?

אלון אלירן, תושב, חבר קהילת "עץבעיר": מה עתידו של ה-עץ התל אביבי, פיקוס השדרות על פירותיו הטעימים והמזינים?

עמית, תושבת : מצטרפת לשאלות שנשאלו, וכמו כן מבקשת לדעת האם יש דברים חדשים לגבי שימור העצים?

ירדן, תושבת: אני אשמח להסב את תשומת ליבך לבנייה שקיימת היום בשדרות היוצר, זה עומד להיות גן שעשועים ואני מבקשת לדעת אם יש היתכנות גם להקמת גינת כלבים בחלק מהשטח? בתור בעלת כלבה, אין לנו שום שטח מתאים באזור שלנו, וזה מהווה גם מטרד ריח עבור כל התושבים. אני יודעת שאין תכנון כזה לאור העובדה שזה קרוב לבתי מגורים, אבל אני אשמח לבדוק את ההיתכנות ולהתערב בהקמה של הגינה.

אורי: נקודה שעלתה קודם על עצים בשטחים פרטיים שיינטעו בסמוך למדרכה כדי שיתנו צל – זה לא עומד בכפיפה אחת. בבניין שלי יש עץ כזה ולא מזמן קיבלתי התראה מפקח על כך שהוא בולט למדרכה וצריך לגזום אותו, על אף שהוא לא מפריע להולכי הרגל. צריך לסנכרן את הדבר הזה.

ראובן לדיאנסקי, יו"ר הועדות: אתה צודק, ואם מה שתיארת נכון אז צריך להסדיר את זה. יש הקלה בכל דרישות הגיזום של עצים במרחב הפרטי הגולשים למרחב הציבורי. שלח לנו את הפרטים המדויקים ונוכל לבדוק בצורה יותר ממוקדת את המקרה.

איתן בן עמי, מנהל הרשות לאיכות סביבה וקיימות: ההקלה היא שמעל גובה 1.80 מ' מותר ליצור קשת עם שיח או עץ שתאפשר צל על המדרכה. זה חוקי לחלוטין כרגע, אנחנו נעדכן את אגף הפיתוח.

מיכל נהרי, אגרונומית בכירה: לגבי השקיה של עצים צעירים – הדבר האידאלי זה שהעץ יהיה מחובר למערכת השקיה אוטומטית, וכשעושים פיתוח של רחוב שלם כל העצים מחוברים למערכת ואנחנו יודעים מרחוק אם יש תקלת השקיה או לא ומשתדלים לטפל כמה שיותר מהר. במקרים שאין לנו כזאת השקיה, אז צריך לעבור בעיר עם מיכלית ולהשקות את העצים. במקרים כאלה יש שק השקיה שממלאים אותו מים ואז הם יורדים אל הגומה בהדרגה. לפני שהיה השק, העובד שהשקה היה צריך לחכות שהגומה תתמלא בזרם מים חלש. יחד עם זאת, בהחלט יש תקלות גם בזה ולפעמים מפספסים השקיה. מה שאפשר לעשות זה להתקשר ל-106 ולדווח על עץ יבש, אבל לא מספיק להסתכל על הגומה אלא צריך להסתכל גם על העץ – האם הוא ירוק? האם הוא מלבלב? וכו'. דברים כאלה קורים לצערי ופשוט צריך לדווח ל-106.

לגבי גיזום עצים בוגרים – הקבלנים שלנו שגוזמים הם בעלי תעודת גוזם מומחה מטעם משרד החקלאות. אנחנו גוזמים עצים כשהם מהווים מפגע – כשהם מסתירים רמזורים, גופי תאורה וכו'. אתם דיברתם על גיזום חזק שנובע בעיקר מהעבודה של חברת החשמל, וצריך להגיד שקודם כל חברת חשמל עובדת איתנו בשיתוף פעולה. לפני לא מעט שנים הבנו שכדאי לנו לצאת איתם במרכז גיזום משותף כדי שהם לא יעשו לגמרי מה שהם רוצים ושתהיה לנו שליטה

ונקבל דיווח מתי הם גוזמים. הם גוזמים את העצים לפי חוק חברת החשמל וחוקי בטיחות. אני ראיתי במו עיני אדם שטיפס על עץ שהענפים שלו נגעו בקו מתח ראשי והתחשמל. עדיין חשוב לנו שיהיו עצים ואני מקווה שכמה שיותר מהר תשתיות החשמל יעברו לתת הקרקע.

לגבי הפיקוסים – האגרונום הראשי שלנו נמצא במעקב אחרי הנושא הזה, זו בעיה עולמית. הפירות הם יתרון אולי לעטלפים אבל לא לאדם. אנחנו נמשיך לנטוע פיקוסים אבל לא ברחובות משום שהוא מהווה מטרד והפרי גורם להחלקה. חשוב לנו גם שהנטיעה בעיר תהיה מגוונת, כלומר אם יש הרבה פיקוסים וסיגלונים נרצה להמעיט בעצים האלה בהמשך. כמובן שנשמור על רצף אם יש כבר עצים מסוג מסוים ברחוב, אבל במקומות חדשים אנחנו רוצים לגוון. אנחנו נראה מעט פיקוסים חדשים יחסית, משום שיש אותם ברבה מאוד בעיר.

לנושא שימור העצים – עץ זה דבר שצריך לטפל בו מרגע שהוא נשתל ולאורך כל החיים שלו. חשוב להביא עצים ממשותלות מאוד מקצועיות, כלומר שהעץ יגיע מעוצב. צריך לעצב אותו כשהוא צעיר כדי שלא נצטרך לגזום ענפים כשהוא בוגר. במקרים מיוחדים, כמו עצי שקמה, עושים להם טיפול שנקרא "אורטופדיה": טיפול בגזע, קשירת ענפים שלא יישברו וכדומה. עשינו עבודה מאוד גדולה כזאת עם עצי אקליפטוס בחורשת דרזנר.

שדרות היוצר – פיתוח של גנים הוא לא נושא הפגישה, אבל גינות כלבים לא מקימים צמוד לבתי תושבים. ספציפית בשדרות היוצר, לפני שהשדרה הוקמה היא היתה שדרה על מדרך של כורכר וזה שימש הרבה בעלי כלבים. כשפיתחנו את הגינה הדשא נהרס מאוד מהר משום שבעלי הכלבים המשיכו לבוא. יש הרבה בעלי כלבים במקום, אבל למי שגר במקום גינת כלבים תהווה מטרד של רעש בגלל נביחות. אני לא יודעת לומר איפה כן יקימו, אבל אני מבינה למה לא מקימים גינת כלבים בשדרות היוצר.

שרון גרינבלט, רכזת חקלאות עירונית: אני רוצה להוסיף לגבי הפיקוסים – באתרי טבע ובחורשות אנחנו שותלים את פיקוס השקמה כחלק ממערך של עצים מקומיים בקרקעות מקומיות. לגבי הפיקוסים האחרים שיש בעיר – על אף הבעיות שהוא גורם, הוא עדיין "פרייסלס" מבחינת העירייה בהקשר של צל, קירור, גודל העץ והערך שלו לעיר. אנחנו לא נוגעים בפיקוסים בגלל תלונות של לכוך, אלא רק אם יש סכנה בטיחותית בגלל נגיעה בקווי חשמל.

ראובן לדיאנסקי, יו"ר הועדות: אני מודה שוב לשרון ומיכל על העבודה בתחום העצים. יישר כוח ותמשיכו לדאוג לנו ליותר עצים בעיר. אני מודה לכולכם שהשתתפתם. זו הייתה ישיבה חשובה שנגעה בנושאים מאוד מרכזיים. נושא החלחול וההצפות יהיה מאוד חם בשבועות הקרובים, ונקווה שיהיה לנו גם מזל כי גם זה חשוב בחיים, ושלא יקרו לנו אסונות. במקביל אנחנו כמובן נערכים במסגרת אותן פעולות כדי לצמצם את פליטת גזי החממה ולהנחיל אנרגיה מתחדשת והרבה יותר ידידותית לסביבה. אנחנו עושים את זה ונמשיך לעשות את זה. בפעם הבאה נדבר גם על אנרגיה סולארית ומה מתקדם בעניין הזה. יש לנו התחייבות שכל מבני הציבור שלנו עד 2030 יקבלו חשמל מאנרגיה מתחדשת, ונסקור את התחום הזה. תודה לכולם ולהתראות.

הישיבה ננעלה

רשם: יפתח שוע